

УДК 378: 62 + 002.5

О. В. Гладишева

**СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ
СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ
МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-МЕХАНІКІВ**

Трансформації, які відбуваються в сучасній системі освіти та економіці, вимагають від інженера-механіка постійного самовдосконалення, підвищення професійної компетентності.

Гуманістична тенденція розвитку суспільства ставить особливі вимоги до вищої технічної освіти й зумовлює її мету на сучасному етапі.

Організація самовдосконалення особистості майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі (ВНЗ) є однією з провідних інноваційних педагогічних технологій, яка має гуманістичну спрямованість та забезпечує умови формування особистості студента, здійснення його права на індивідуальний творчий внесок, особистісну ініціативу, свободу саморозвитку.

Сучасний студент – майбутній інженер – повинен володіти професійними та особистими якостями, свідомим ставленням до майбутньої професії та життя, він є не тільки об'єктом, але й суб'єктом фахової підготовки.

На жаль, у сучасних умовах рівень сформованості гуманітарної культури та професійних якостей випускників вищих технічних навчальних закладів не відповідає вимогам розвитку суспільства, сучасного виробництва та не задовольняє потреб гармонійного розвитку особистості майбутніх фахівців.

Шляхи підвищення результатів навчання засобами організації самовдосконалення пов'язані з мобілізацією внутрішніх ресурсів студентів та залежать від рівня розвитку їх свідомості та самосвідомості, рівня готовності до професійного самовдосконалення.

Дослідження системної діяльності із самовдосконалення студента майбутнього фахівця інженера-механіка у ВНЗ, зв'язку між самовдосконаленням та його готовністю до професійної праці є малодослідженою та принципово важливою проблемою в системі вищої технічної освіти.

Недооцінка ролі самовдосконалення у збагаченні теоретичного, психолого-педагогічного та фахового рівнів підготовки майбутніх інженерів-механіків, а також відсутність сформованості готовності до професійного самовдосконалення призводить до емпіричного, безсистемного характеру організації навчально-виховного процесу професійного саморозвитку особистості студента у ВНЗ, а іноді й ігнорується як механізм професійного саморозвитку майбутніх інженерів-механіків.

У своєму дослідженні ми використовували системний підхід. Концептуальні уявлення про систему професійного самовдосконалення майбутніх інженерів-механіків розвиваються в межах загальних уявлень про системи взагалі й педагогічні зокрема.

Питання складу й функціонування педагогічної системи розглядалися багатьма дослідниками, зокрема такими, як А. Алексюк, В. Беспалько, І. Васильєв, Т. Дмитренко, С. Гончаренко, Н. Кузьміна, В. Лозова, Л. Нечепоренко, О. Романовський, І. Підласий, О. Прокопова та ін.. Усі вони відзначають важливість системного підходу в педагогіці.

Дослідження професійного самовдосконалення, його науково-теоретичні та методичні засади перебували в центрі уваги багатьох вчених (І. Бех, С. Єлканов, А. Калиніченко, С. Ковальов, О. Кочетов, О. Кучерявий, Л. Рувінський, Г. Сериков, В. Сластьонін, В. Тертична, Т. Тихонова, П. Харченко, Т. Шестакова та ін.).

Разом з тим питанню організації системи професійного самовдосконалення майбутніх інженерів-механіків не приділялося належної уваги.

Ми розуміємо самовдосконалення як системний, творчий, діяльнісний процес на шляху до гармонійного саморозвитку особистості студента, який направлений на відкриття, внутрішнє сприйняття та усвідомлення майбутнім фахівцем нових для себе об'єктивно існуючих цінностей, якими стають для нього сформовані ним у практичній діяльності професійно значущі якості, що представлені сукупністю отриманих ним знань та сформованих у практичній діяльності вмій, які в свою чергу утворюють інтегральну готовність до професійного самовдосконалення особистості майбутнього фахівця.

У ході організації системи самовдосконалення майбутніх інженерів-механіків важливо враховувати також характерні та взаємопов'язані особливості цього процесу: орієнтацію професійного самовдосконалення студентів на опанування фундаментальними, загальнопрофесійними та соціально-гуманітарними компонентами освіти у ВНЗ при підготовці майбутніх інженерів; специфіку підготовки фахівців цього профілю (напряму підготовки „інженерна механіка”, „механіка”, „машинобудування”); цілісний характер самопідготовки студентів до самостійної професійної діяльності; координацію цілей системи професійного самовдосконалення майбутніх інженерів-механіків і системи вищої технічної освіти в цілому, яка забезпечується роллю професійного самовдосконалення в системі професійної підготовки майбутнього фахівця як гармонійно розвиненої особистості; врахування принципів гуманізації та гуманітаризації вищої технічної освіти, переорієнтацію її цілей з позиції особистісно-орієнтованого підходу та соціальної потреби у фахівцях нової формації на всебічний саморозвиток студентів.

Якісну підготовку студентів у ВНЗ до майбутньої професійної діяльності може забезпечити педагогічна система, яка ґрунтується на інтегрованому підході, що включає вивчення як фахових дисциплін, так і

професійно орієнтованих психолого-педагогічних, гуманітарних і управлінських дисциплін на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях (бакалавр, спеціаліст, магістр) [1, с. 3].

Як зазначає О. Кучерявий, організація процесу цілісної підготовки фахівця засобами залучення його до професійного самовдосконалення, яке спрямоване на реалізацію всіх основних можливостей цього процесу в цілому, має складну будову: мікроструктуру стану, динамічну і координаційно-функціональну [2, с. 120].

Виходячи з цього, ми розуміємо, що організація процесу професійного самовдосконалення майбутнього інженера-механіка, має також складну системну будову.

Вважаючи процес організації професійного самовдосконалення складною системою, ми можемо представити його як структурно-функціональну модель діяльності із самовдосконалення студента та викладача.

Ми вважаємо, що система професійного самовдосконалення майбутніх інженерів-механіків складається з таких блоків: цільового, структурно-функціонального, організаційно-діяльнісного та оцінно-результативного.

Кожен з цих блоків має свою структуру, яка складається із цільового, функціонального та результативного компонентів. Окрім цього, структурно-функціональний та організаційно-діяльнісний блоки мають складну підсистему.

Цільовий блок діяльності з професійного самовдосконалення має стратегічну мету: здатність інженера-механіка до самореалізації та самоактуалізації як особистості у фаховій діяльності. Провідні цілі даного блоку: оволодіння інтегральною готовністю до професійного самовдосконалення; якісне оволодіння змістом професійної освіти. Цей блок має рефлексивно-оцінювальну функцію, а результатом стає організація викладачем діяльності зі стимулювання студентів до оцінки результатів процесів самовдосконалення.

Структурно-функціональний блок має такі основні компоненти: професійне самовиховання та професійну самоосвіту. Основна мета цього блоку діяльності: усвідомлення студентом потреби у професійному самовдосконаленні; його активність у професійній самоосвіті; активність у професійному самовихованні.

Кожен компонент блоку має свою функцію: ціннісно-мотиваційну функцію; функцію оволодіння фаховими знаннями як цінностями, значущими для інженера-механіка; функцію оволодіння професійними вміннями та якостями як цінностями, значущими для інженера-механіка. Результатом в кожному виді діяльності з професійного самовдосконалення в цьому блоці стають: моральна підготовка фахівця, здатність особистості студента до професійної самоосвіти та його здатність до професійного самовиховання.

Створення системи організації професійного самовдосконалення майбутніх інженерів-механіків обумовлене особливостями їхньої підготовки в системі вищої технічної освіти України та вимагає уточнення принципів організації такої діяльності. Тому організаційно-діяльнісний блок включає в себе провідні принципи функціонування системи та методи управління самовдосконаленням.

Провідними принципами організації професійного самовдосконалення стають: принцип самоорганізації фахового становлення; духовно-аксіологічний принцип; принцип міжособистісної взаємодії викладача та майбутнього фахівця як суб'єкта самовдосконалення; принцип цілісного управління професійним самовдосконаленням; принцип інтеграції змісту професійної самоосвіти та самовиховання.

Слід зазначити й провідні методи управління професійним самовдосконаленням студента з боку викладача: формування усвідомленого ставлення до професійного самовдосконалення; безпосередня організація професійної самоосвіти та самовиховання; стимулювання активності у професійному самовдосконаленні; контроль і корекція самовдосконалення у фаховій сфері.

Основною функцією цього блоку є організаційно-управлінська, а результатом стає організація та управління процесом діяльності з професійного самовдосконалення особистості студента в системі фахової підготовки інженера-механіка.

Останній блок, оцінно-результативний, має мету: оцінку рівня сформованості інтегральної готовності майбутнього інженера-механіка до професійного самовдосконалення. Функцією цього блоку стає контрольна-оцінювальна, а результатом – сформованість певного рівня інтегральної готовності студента до здійснення професійного самовдосконалення.

Механізм взаємодії вищевказаних компонентів всієї системи – це активність особистості викладача та студента в діяльності з професійного самовдосконалення.

Також потрібно зазначити мету всієї системи професійного самовдосконалення: формування інтегральної готовності з професійного самовдосконалення особистості майбутнього фахівця до здійснення всіх загальних функцій професійної діяльності на основі особистісного підходу та впровадження в практику нових матеріальних та духовних цінностей.

Основні функції всієї системи: ціннісно-формувальна; професійно-розвивальна; особистісно-формуюча. А результатом всієї системи стає здатність до постійного професійного самовдосконалення особистості фахівця протягом життя.

Організація професійного самовдосконалення у вищому навчальному закладі, без сумніву, є тим шляхом керування професійним становленням майбутніх фахівців інженерів-механіків, по якому повинен йти педагогічний колектив ВНЗ в умовах розвитку в нашій країні системи освіти. В основі професійного самовдосконалення повинна знаходитися

система дій викладачів та студентів, спрямована на придбання студентами досвіду професійного самовдосконалення.

Зважаючи на це, процес організації професійного самовдосконалення студентів слід розглядати як перетворення його функціональних станів. Перехід процесу від одного функціонального стану до іншого пов'язаний зі стимулюванням активності особистості в самоформуванні певних комплексів умінь і якостей як на заняттях з конкретної дисципліни, так в позанавчальний час і здійснюється від одного компонента системи до іншого, від однієї підсистеми дій до іншої підсистеми в загальній структурі, від етапу становлення – до етапу функціонування.

Система професійного самовдосконалення майбутніх інженерів-механіків має свій специфічний арсенал засобів педагогічного впливу, використовує ті методи, які дозволяють якомога активніше залучати студентів до самоформування своєї особистості та саморозвитку.

Список використаної літератури

1. Романовський О. Г. Теоретичні і методичні основи підготовки інженера в вищому навчальному закладі до майбутньої управлінської діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / О. Г. Романовський. – К., 2001. – 40 с. **2. Кучерявий О. Г.** Професійне самовиховання у вищій школі : навч. посіб. / О. Г. Кучерявий. – К. : Освіта України, 2010. – 210 с.

Гладишева О. В. Структурно-функціональна модель системи професійного самовдосконалення майбутніх інженерів-механіків

У статті розглянуто основні структурно-функціональні компоненти моделі системи професійного самовдосконалення майбутніх інженерів-механіків, проведено аналіз її структурних компонентів. Розглянуті цілі, функції та очікуваний результат кожного блоку системи. Приділено увагу основним принципам функціонування системи й методам управління самовдосконаленням студентів.

Ключові слова: система самовдосконалення, структурно-функціональна модель, інженери-механіки.

Гладышева О. В. Структурно-функциональная модель системы профессионального самосовершенствования будущих инженеров-механиков

В статье рассмотрены основные структурно-функциональные компоненты модели системы профессионального самосовершенствования будущих инженеров-механиков, проведён анализ её структурных компонентов. Рассмотрены цели, функции и ожидаемый результат каждого блока системы. Уделено внимание основным принципам функционирования системы и методам управления самосовершенствованием студентов.

Ключевые слова: система самосовершенствования, структурно-функциональная модель, инженеры-механики.

Gladysheva O. V. Structural-functional Model of the System of Professional Self-perfection of Future Engineers-mechanics

In the article are considered the basic structural and functional components of the model of the system of professional self-perfection of future engineers-mechanics, the analysis of its structural components. It is discussed the objectives, functions and expected results of each block of the system. The attention is given to the basic principles of the functioning of the system and management methods of self-perfection of students.

Key words: system of self-perfection, structural-functional model, engineers-mechanics.

Стаття надійшла до редакції 11.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 377.112.4: 005.57:008

О. Д. Гуменний

**РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКІВ
ПТНЗ ЗАСОБАМИ PUBLIC RELATIONS**

Модернізація змісту сучасної ПТО визначає необхідним чинником інформаційну підготовку керівників ПТНЗ. Перегляд цілей, структури та змісту професійної діяльності дає змогу визначити, що важливою компонентою ефективності управлінської діяльності даних працівників є високий рівень інформаційної культури. В. В. Ягупов наголошує, яка „Інформаційно-аналітична діяльність керівників ПТНЗ – це складова їх управлінської діяльності, що характеризується системним пошуком, збором, експертною оцінкою, аналізом та опрацюванням різноманітної інформації щодо життєдіяльності та функціонування ПТНЗ як навчально-виховного закладу та продуктивним її використанням для вирішення управлінських завдань в умовах невизначеності” [1, с. 77]. Якість цієї діяльності керівника істотно залежить від рівня його інформаційної культури. Проаналізуємо визначення понять „інформаційна культура” та „публік рілейшнз” науковцями Н. Б. Зінов’євою та Семом Блеком. Н. Б. Зінов’єва так визначає інформаційну культуру: „...гармонізація внутрішнього світу особистості в ході освоєння всього обсягу соціально-значущої інформації” [2, с. 11]. Сем Блек говорить про публік рілейшнз (ПР) так: „...це мистецтво і наука досягнення гармонії за допомогою порозуміння, заснованого на правді й повній поінформованості” [3, с. 9]. Узагальнивши ці визначення, наголошуємо, що ПР слугує інструментом для розвитку інформаційної культури будь-якого керівника ПТНЗ, оскільки сьогодні одне без іншого функціонувати не може. Для цього існують певні причини, обставини й передумови, як от: вагомість